

לכבוד :

ראש הממשלה, מר בנימין נתניהו
נשיא המדינה, מר שמעון פרס
שר המשפטים, מר יעקב נאמן
היועץ המשפטי לממשלה, מר יהודה ויינשטיין
השר לביטחון פנים, מר יצחק אהרונוביץ'

שלום רב,

אנו החתומים מטה, מומחים מתחומי הרפואה, הפסיכולוגיה, החינוך, העבודה הסוציאלית והמשפט העוסקים בשלום, ברווחתם ובזכויותיהם של ילדים, וכן סופרי ילדים, פונים אליכם בשבוע שבו חל יום הילד הבינלאומי כדי להביע את דאגתנו העמוקה לשלום הפיזי והנפשי ולהתפתחותם התקינה של ילדים ובני נוער בירושלים המזרחית נוכח התנהלות המשטרה במהלך חקירתם ומעצרם של קטינים באזור זה.

בשנה החולפת וביתר שאת בחודשים האחרונים הולכות ומצטברות עדויות של קטינים ובני משפחותיהם, המצביעות על הפרה בוטה של זכויות עצורים קטינים ועל שימוש באלימות בחקירות של ילדים ובני נוער החשודים בזריקת אבנים בסילוואן. ילדים ונערים מספרים שהם נשלפו ממיטותיהם באישון ליל או נעצרו על ידי בלשים סמויים ואנשי כוחות מיוחדים בשכונה; נאזקו ונלקחו לחקירה ללא ליווי הוריהם ולעתים מבלי שנמסרה הודעה בזמן אמת למשפחותיהם; נדרשו למסור שמות ולהלשין על חבריהם וקרוביהם כתנאי לשחרורם; סבלו מאיומים ומהשפלות על ידי חוקרים ולעתים לוו הובלתם למעצר וחקירתם באלימות פיזית של ממש.

מטרידות במיוחד העדויות לפיהן מספר ילדים מתחת לגיל 12, גיל האחריות הפלילית, נחקרו על ידי המשטרה, ושלמרות גילם הצעיר לא נחסכו אף מהם דפוסי חקירה קשים ופוגעניים. כך למשל ילד בן שמונה מסילוואן העיד שנלקח ממיטתו באמצע הלילה ושהה בתחנת המשטרה משך ארבע שעות וילד אחר, בן 10, חזר מחקירה כשעל גבו חבורות שספג, לדבריו, בשעת המעצר והחקירה.

משטרת ישראל אישרה כי למעלה מאלף ומאתיים קטינים פלסטינים תושבי מזרח ירושלים נחקרו בחשד למעורבות ביידוי אבנים בשנה האחרונה. רבים מהם לא נעצרו בשעת זריקת אבנים אלא במבצעים שנערכו לאחר מכן, במהלכם נאספו מהרחובות לעיני מכרים וקרובים או שנלקחו מבתיים בלילות. חלקם שהו בבית המעצר משך ימים, חלקם שוהים במעצר בית בביתם הם עד עתה, אחרים הורחקו מהשכונה ומכמה מהם גם נשללת זכותם ללימודים.

אנו מודעים כמובן לצורך החיוני בשמירה על שלום הציבור ולמתח הקיים בין הצורך לרסן את תופעת יידוי האבנים לבין הרצון והחובה להגן על ילדים ובני נוער, אף אם הם חשודים בפלילים. אולם ההתנהלות המשטרתית רחבת ההיקף המתוארת כאן נעשית בניגוד מוחלט לחוקים המקבעים את דפוסי החקירה והמעצר של קטינים החשודים בעבירות על החוק.

מהעדויות שמספרן גדל והולך עולה, כי משטרת ירושלים מתעלמת מההגנות המיוחדות שמעניק החוק הישראלי, החל גם על ירושלים המזרחית, לנוער החשוד במעורבות במעשים פליליים או שנקרא להעיד עליהם. בבסיסם של חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) תשל"א-1971, פקודת המטה הארצי לעבודה עם קטינים והאמנה הבינלאומית בדבר זכויות הילד שישראל חתומה עליה, עומדת התפיסה לפיה יש לפעול בזהירות יתרה נוכח הפגיעה האפשרית החמורה וארוכת-הטווח בילדים ובני נוער. כן מדגישים החוק והפסיקה את החשיבות שבמתן יחס הולם לקטינים כדי להבטיח את שיקומם והמשך תפקודם בחברה בעתיד.

בהתאם לכך אמורים ילדים להיחקר על ידי חוקרי נוער שעברו הכשרה מיוחדת, בליווי הוריהם או קרוב אחר, באור יום ובוודאי שללא אלימות. אין לאזוק אותם ומעצרים אמור להיות אמצעי אחרון. חריגות מכך ייתכנו רק במקרים מיוחדים, בהנמקה בכתב, תוך התחשבות בהשלכות האפשריות שיהיו לכך על שלומם הגופני והנפשי ועל התפתחותם. לצערנו, מהעדויות שהגיעו אלינו נדמה כי להגנות אלה כמעט שאין זכר במפגש של רבים מילדי ירושלים המזרחית עם משטרת ישראל.

כבעלי מקצוע המתמחים בזכויות ילדים וברווחתם אנו חשים שמחובתנו להתריע כי למפגשים מסוג זה עלולות להיות השלכות חמורות על נפשם והתנהגותם של הילדים והנערים הצעירים. חשש זה מקבל משנה תוקף נוכח עדותם של קטינים שנעצרו ונחקרו המדווחים על דפוסים פוסט-טראומתיים: סיוטים ונדודי שינה, הרטבת לילה ופחד מתמיד משוטרים וחיילים. הוריהם מעידים על הידרדרות משמעותית בלימודים ועל דפוס התנהגות מדאיגים כגון יחס אלים, מבוהל או אדיש לסביבה.

ניסיוננו מלמד, כי ילדים ונערים החווים אירועים טראומתיים הופכים לעתים קרובות לבגירים פוגעניים. מאחר ומדובר במציאות חיים מתמשכת, ההשלכות האפשריות להתנהלות המשטרתית הנוקשה, לעתים האלימה, על התפתחותם העתידית ועל חייהם כבגירים עשויות להיות קשות ומכאיבות. להם, לקרוביהם ולחברה כולה.

300 אלף בני אדם חיים בירושלים המזרחית, 43% מתוכם הם קטינים. בסילוואן עצמה חיים היום כ-20 אלף ילדים ונערים מתחת לגיל 18. חשוב לזכור, כי ילדים ובני נוער אלה משלמים מחיר כבד על החיים בצלו של סכסוך פוליטי מתוח ואלים המתנהל בשכונתם. מובן כי בכל מקרה בו יש חשד לעבירה יש לפתוח בחקירה אולם מעצרים וחקירות פוגעניים, המתעלמים מהוראות החוק, אינם משרתים את שלום הציבור. הם פוגעים באוכלוסיה חלשה במיוחד ומרחיבים את מעגל האיבה.

לאור כל האמור לעיל אנו פונים אליכם בדרישה נחרצת כי תפעלו מייד כדי להבטיח שכל הליכי החקירה, העיכוב והמעצר של ילדים ובני נוער החשודים במעורבות בזריקת אבנים או שהיו עדים לה ינוהלו על פי החוק ובהתאם לרוח החוק, שנועד להבטיח כי בכל הקשור לקטינים יש לנקוט באמצעים שפגיעתם פחותה.

נוכח המתיחות ההולכת וגואה בירושלים המזרחית, הופכת קריאה זו לדחופה מתמיד.

רשימת החותמים לפי סדר הא"ב :

1. ד"ר ניסים אבישר, בית הספר לפסיכולוגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה
2. פרופ' גיודי אורבך, המגמה לפסיכולוגיה, אוני' בן גוריון
3. יהודה אטלס, סופר ומתרגם לילדים וחוקר ספרות ילדים
4. פרופ' מימי אייזנשטדט, בית הספר לעבודה סוציאלית ולרווחה חברתית והמכון לקרימינולוגיה, האוניברסיטה העברית
5. פרופ' יואל אליצור, המגמה לפסיכולוגיה חינוכית וקלינית של הילד, בית הספר לחינוך, האוניברסיטה העברית
6. פרופ' רות בטלר, בית הספר לחינוך, האוניברסיטה העברית
7. ד"ר אשר בן אריה, בית הספר לעבודה סוציאלית ורווחה חברתית, האוניברסיטה העברית, סמנכ"ל המועצה לשלום הילד
8. פרופ' אבנר בן-עמוס, בית הספר לחינוך, אוניברסיטת תל אביב
9. דפנה בן צבי, סופרת ילדים
10. גילי בר הלל, מתרגמת ועורכת ספרי ילדים
11. פרופ' דניאל בר-טל, בית הספר לחינוך, אוניברסיטת תל אביב
12. ד"ר טלי גל, לשעבר היועצת המשפטית של המועצה לשלום הילד
13. ד"ר חסאן ג'סאר, רופא ילדים, בית חולים הלל יפה, חבר רופאים לזכויות אדם - ישראל
14. תמר גרידינגר, אדם - המדרשה לדמוקרטיה ולשלום, ע"ש אמיל גרינצווייג
15. פרופ' זאב צ'רלס גרינבאום, המחלקה לפסיכולוגיה, האוניברסיטה העברית
16. פרופ' שאול דולברג, מנהל מחלקת ילודים ופגים, הנהלת רופאים לזכויות אדם - ישראל
17. ד"ר יעל דיין, תוכנית שוורץ ללימודי הגיל הרך, האוניברסיטה העברית
18. ד"ר רות הלפרין-קדרי, דיני משפחה וזכויות נשים, ראש מרכז רקמן, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת בר-אילן, סגנית נשיאת וועדת האו"ם לביעור אפליה נגד נשים
19. ד"ר זאב וינר, פסיכיאטריה ורפואת המשפחה, רופאים לזכויות אדם - ישראל
20. ד"ר צביה זליגמן, מנהלת מרכז לטם לטיפול בטרואומה מינית, השירות הפסיכיאטרי, המרכז רפואי תל אביב (איכילוב)
21. ד"ר רות זפרן, זכויות במשפחה ומעמד הילד במשפחה, בית הספר למשפטים, המרכז הבינתחומי הרצליה
22. נורית זרחי, סופרת ילדים

23. גדי טאוב, סופר ילדים ונוער
24. ד"ר תרצה יואלס, המרכז לחקר התפתחות הילד וראש התוכנית הבינתחומית ללימודי תואר שני בהתפתחות הילד, אוניברסיטת חיפה
25. הדיל יונס, מנכ"לית אב"י - האגודה הבינלאומית לזכויות הילד, סניף ישראל
26. ד"ר סינטיה כראל, פסיכיאטרית ילדים ונוער ופסיכיאטריה כללית, רופאים לזכויות אדם - ישראל
27. ד"ר גרסיאלה כרמון, פסיכיאטרית ילדים ונוער, הנהלת רופאים לזכויות אדם - ישראל
28. פרופ' נתנאל לאור, פסיכיאטריה של הילד, אוניברסיטת ייל, ארה"ב, אוניברסיטת תל אביב
29. פרופ' איריס לוין, חינוך והתפתחות הילד, בית הספר לחינוך, אוניברסיטת תל אביב
30. פרופ' נירה ליברמן, המחלקה לפסיכולוגיה, אוניברסיטת תל אביב
31. ד"ר מילי מאסס, ביה"ס לעבודה סוציאלית, האוניברסיטה העברית (בדימוס)
32. רותו מודן, מאירת וסופרת ילדים
33. ד"ר מאשה מוכמל, מומחית ראומטולוגיה, רופאים לזכויות אדם - ישראל
34. ד"ר מיה מוכמל, פסיכולוגית קלינית, חברה בפסיכואקטיב - אנשי בריאות נפש למען זכויות אדם
35. ד"ר תמר מורג, סגנית יו"ר הוועדה ליישום האמנה לזכויות הילד בחקיקה, בית הספר למשפטים, המסלול האקדמי, המכללה למנהל
36. עו"ד מוריאל מטלון, יו"ר יוניסף ישראל
37. ד"ר רוחמה מרטון, פסיכיאטרית, מייסדת ונשיאת רופאים לזכויות אדם - ישראל
38. פרופ' פאדיה נאסר אבו אלהיג'א, בית הספר לחינוך, אוניברסיטת תל אביב
39. פרופ' לסלי סבה, פרופסור אמריטוס, המכון לקרמינולוגיה, האוניברסיטה העברית
40. פרופ' זהבה סולומון, בית הספר לעבודת סוציאלית, אוניברסיטת תל אביב, כלת פרס ישראל לחקר העבודה הסוציאלית
41. פרופ' גבריאל סלומון, ראש המרכז לחקר החינוך לשלום, אוניברסיטת חיפה, חתן פרס ישראל לחקר החינוך ויו"ר עמותת "סיכוי" לקידום שוויון אזרחי בין יהודים לערבים
42. פרופ' ורד סלונים-נבו, בית הספר לעבודה סוציאלית, אוניברסיטת בן גוריון
43. שהם סמיט, סופרת ילדים ונוער
44. עו"ד איריס עדניה-נץ, זכויות ילדים, בית הספר למשפטים, המרכז הבינתחומי הרצליה
45. ד"ר אלינור עמית, המחלקה לפסיכולוגיה, אוניברסיטת הרווארד, ארה"ב

46. ד"ר דני פילק, רופא, הנהלת רופאים לזכויות אדם - ישראל
47. ד"ר קרן שגיב פרידגוט, רפואת ילדים, רופאים לזכויות אדם - ישראל
48. עו"ד שרון ציונוב, מנהלת המרכז לחינוך משפטי קליני, הפקולטה למשפטים, האוניברסיטה העברית
49. רוזה אללו, פסיכולוגית, לשעבר השירות הפסיכולוגי-חינוכי, עיריית ירושלים
50. ד"ר שרונה קומס, פסיכולוגית קלינית, מטפלת במבוגרים ובנוער
51. פרופ' דני קורן, ראש המגמה הקלינית, החוג לפסיכולוגיה, אוניברסיטת חיפה
52. פרופ' מיכאיל קרייני, הפקולטה למשפטים, האוניברסיטה העברית
53. עו"ד יהודית קרפ, לשעבר המשנה ליועץ המשפטי לממשלה וחברה בוועדת האו"ם לזכויות הילד
54. פרופסור עמירם רביב, פסיכולוג חינוכי וקליני, דקאן בית הספר לפסיכולוגיה, המרכז ללמודים אקדמיים אור יהודה
55. השופטת (בדימוס) סביונה רוטלוי, יו"ר הוועדה ליישום האמנה לזכויות הילד בחקיקה הישראלית
56. פרופ' תמר רפפורט, בית הספר לחינוך, האוניברסיטה העברית
57. פרופ' אבי שגיא-שורץ, דיקן הפקולטה למדעי החברה וראש המרכז לחקר התפתחות הילד, אוניברסיטת חיפה
58. ד"ר עודדה שטיינברג, המכון לקרימינולוגיה, האוניברסיטה העברית
59. ד"ר יובל שילון, נירולוגיה והתפתחות הילד, רפואת ילדים, רופאים לזכויות אדם - ישראל
60. ד"ר יצחק שנטל, נירולוגיה של הילד והתפתחות הילד, חבר ברופאים לזכויות אדם - ישראל